

La noblesa al llindar del segle XXI

Què fa la noblesa a principis del nou segle? Qui són els posseïdors de títols nobiliaris? Mantenen els seus privilegis? Els defensen? Als Països Catalans, els gairebé sis-cents nobles reivindiquen el seu paper, conscients que comencen a ser un vestigi.

A principis del segle XX, Alfons XIII sovintejava les seves visites a Catalunya. Tant, que el president Prat de la Riba li va proposar que s'establís a Barcelona, i l'Ajuntament li va cedir el Palau de Pedralbes. El rei passejava amunt i avall del país, acompanyat per la seva cort de nobles i de militars, que s'engrandia a cada pas. L'adhesió a la monarquia era freqüent en un règim en què l'ennobliment depenia a vegades de favors domèstics.

Castell de Montsonis, al Cadi. A la finestra s'hi pot veure Carles de Montoliu, el baró de l'Albi. Avui dia, però, són pocs els nobles catalans que resideixen en castells.

Castell de Santa Florentina, a Canet de Mar. En aquest recinte va passar una nit el rei Alfons XIII, i ara és en poder d'un comte.

En una visita a Arenys de Mar (Barcelona) l'any 1909, el rei es va entestar a dormir a la finca d'un *americano*, un mirador magnífic situat al punt més alt de la vila. A canvi del servei, el monarca li va oferir un títol nobiliari que l'*americano* va refusar, perquè creia que la casa no reunia les condicions per rebre un ciutadà tan distingit. Finalment, el sobirà va passar la nit al castell de Florentina, a Canet de Mar, que des de llavors ocupa un comte.

Els més fidels al rei van compensar simbòlicament la seva proximitat amb un gest de devoció. Quan Alfons XIII va agenollar-se al pas del Santíssim Sagrament durant la Setmana Santa de 1929, any de l'Exposició Universal de Barcelona, un grup de monàrquics va reclamar, en va, que es retiresin i es conservessin les llambordes de la plaça de Sant Jaume on el monarca havia posat el genoll dret.

L'afició borbònica per Catalunya s'ha mantingut. Un segle després, la infanta Cristina, besneta d'Alfons XIII, viu a Barcelona. Però la comitiva s'ha substituït per una cort de *paparazzi*. La noblesa local —ultratjada per la República, menystinguda pel franquisme i aparcada per la Democràcia— ha deixat d'actuar al servei de la causa monàrquica, fins al

La noblesa viu ara allunyada físicament i moral del centre de poder i resignada a perdre el seu paper

punt que la mateixa institució nobiliària s'ha desvirtuat i corre el risc de diluir-se.

“El rei no ens utilitza mai perquè sap que ens té segur. Avui dia no hi ha cortesans perquè Joan Carles I va dir que no volia cort, però existim i anem a recepcions i a actes protocol·laris”, explica Carles de Montoliu, baró de l'Albi i president de l'Institut d'Estudis Nobiliaris Catalans, una entitat formada fonamentalment per historiadors, arxivers i alguns nobles que reinvidiquen el seu paper en la història. Montoliu, descendent d'un dels llinatges més antics del país, és avui un dels pocs nobles catalans relacionat amb els Borbons, ja que

ha estat durant anys vicepresident de la Creu Roja Espanyola, associació que presideix la reina Sofia.

Avui, la noblesa catalana viu allunyada del centre de poder i sense cap mena d'influència sobre el que passa a La Zarzuela. Aquesta llunyania física i moral s'ha accentuat des de la mort de Joan de Borbó, comte de Barcelona, hereu de la corona desbancat per Franco i que tenia en els nobles catalans uns aliats fidels.

Els nobles duen ara una vida retirada, discreta, tranquil·la, allunyada de les portades de la premsa del cor, en contrast amb molts aristòcrates madrilenys i sevillans i de la majoria de corts europees, com ara la del Principat de Mònaco i la del palau de Buckingham, on els escàndols són la riota de la societat. “La noblesa catalana, a diferència de l'espanyola, no ostenta la seva condició”, explica Armand de Fluvià, assessor d'heràldica i genealogia de Catalunya i autor de molts llibres sobre la matèria. De Fluvià explica que a Catalunya hi ha molts nobles anomenats de privilegi, sense títol, com ell mateix, la consellera catalana de Governació, Núria de Gispert, el periodista Joan de Sagarra, el diputat socialista al Congrés Lluís Maria de Puig i el desaparegut polític Antoni de Senillosa.

El present. Els nobles són avui professionals liberals, advocats, empresaris, polítics, executius, gent benestant, que integren l'anomenada classe mitjana-alta. Malgrat que la seva situació econòmica els obliga a tributar pel tipus més alt de l'IRPF, són comptats els casos en què encara viuen de rendes. Aquesta possibilitat va quedar estroncada amb la generació anterior: la pèrdua del valor de la terra i la Guerra Civil van fer minvar els patrimonis. En alguns casos, van ser els mateixos avantpassats els qui van rebentar les fortunes. És el cas de la família de l'escriptora Maria Lluïsa Pazos, que està fent tràmits per convertir-se en comtessa de Coma de Prat. El seu oncle, propietari de mitja serra del Cadí i de la fàbrica de la llum de Bagà, “es passejava per Barcelona a mitjan anys cinquanta com un *senorito*, fent-se dir comte i convidant a tort i a dret, acompanyat d'alguna model es-

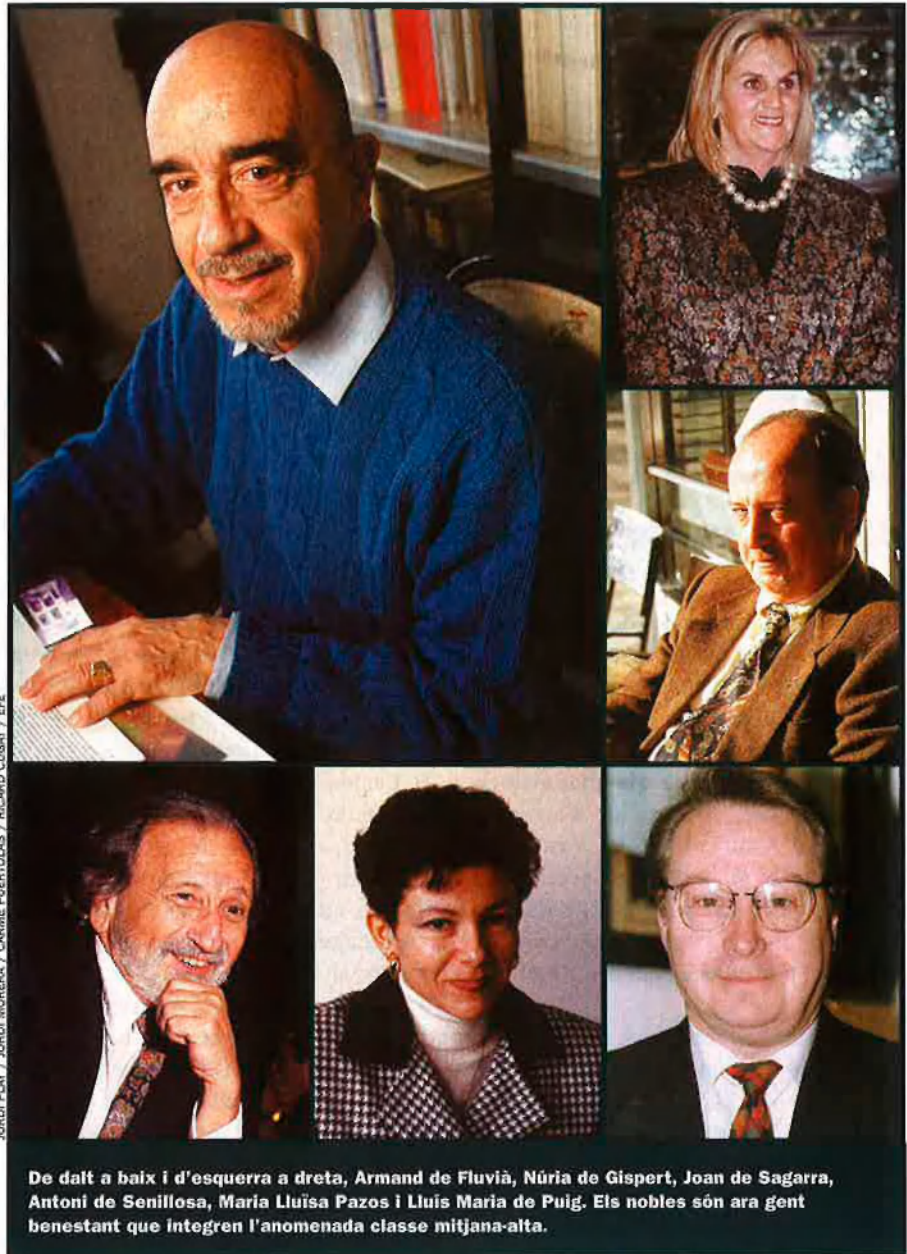
trangera". "Al final de la seva vida va haver de treballar en un laboratori", explica des de la seva senzilla casa de Premià de Mar.

Els nobles ja no viuen en palaus ni envoltats de la seva cort de criats, però les cases de molts d'ells continuen tenint amplis jardins, portes de ferro i tàpies d'una considerable alçada que els mantenen a distància de la resta. Són molt pocs els qui viuen en castells, com és el cas del baró de l'Albi. A la ciutat de Barcelona viuen als barris de Pedrables i de l'Eixample. Al País Valencià la majoria està instal·lada a la capital, sobretot a la Ciutat Vella i a l'Eixample, a banda dels qui es van anar a viure a Madrid.

A les Balears, gran part viu a Palma de Mallorca, ciutat de la qual no han estat mai deslligats, tot i que molts havien viscut a les seves terres fins a les desamortitzacions del segle XIX. Aleshores es van desfer de les seves finques. Ara, gran part dels nobles són professionals que viuen discretament i sense ostentacions. El secretari de la Unió de la Noblesa de l'Antic Regne de Mallorca, Josep Francesc de Villalonga, explica que la noblesa balear "no ha donat mai importància a la seva condició, i menys encara a la de noblesa titulada". La mateixa conclusió es pot aplicar a la resta de nobles dels Països Catalans.

De dret, l'aristocràcia va desaparèixer a mitjan segle XIX com a classe social. La fi de l'endogàmia i la pèrdua consegüent dels vincles de sang ha provocat que la institució es desvirtuï, fins al punt que alguns nobles es declaren obertament antimonàrquics. L'aspirant a comtessa de Coma de Prat es defineix com a "republicana" i reconeix que ha estat vinculada a "grupúsculs independentistes del país". Maria Lluïsa Pazos, autora del polèmic llibre *El català light* i una de les impulsores de l'heroi del còmic Tallaferró, explica que vol heretar el títol de la seva mare perquè li fa "il·lusió", i s'enorgulleix de poder dir que el seu va ser "un títol guanyat en una guerra, no comprat".

Hi ha casos extrems. El marquès de Mansolí, Guillem de Pallejà, és un independentista aferrissat, condemnat a mort durant la dictadura per pertànyer a grups

De dalt a baix i d'esquerra a dreta, Armand de Fluvià, Núria de Gispert, Joan de Sagarra, Antoni de Senillosa, Maria Lluïsa Pazos i Lluís Maria de Puig. Els nobles són ara gent benestant que integren l'anomenada classe mitjana-alta.

armats, cofundador del sector de la construcció de la CNT i, durant els Jocs Olímpics, un dels independentistes que van caure en la ràtzia preventiva del jutge Garzón, acusat de col·laborar amb Terra Lliure. "Vaig heretar el títol de marquès per fotre el meu oncle, que era un fill de puta franquista", sentència De Pallejà, que ara viu retirat a la seva masia de la Saleta de Mas, al bell mig del Montseny, on es dedica a la ramaderia ecològica. Envoltat de 400 hectàrees de prats, a la façana de la masia es pot veure encara una muralla amb merlets que el seu avi es va fer construir en un intent

de llaurar-se un passat medieval. Al costat hi ha l'església del barri del Pedret de Girona, que l'avi va fer traslladar pedra a pedra des d'aquella ciutat.

Enfront de casos extrems com aquests, resta encara una aristocràcia que reivindica el passat. El baró de l'Albi defensa els matrimonis exclusivament entre nobles com a garantia de la institució. "Procurem que els nostres fills es casin entre ells, per això organitzem festes i els fem posar de llarg. Però si no s'enamoren no els hi forcem mai", assegura el baró, que ha hagut de resignar-se a veure que els seus dos fills acabin casats

Alguns nobles catalans promouen davant de la Zarzuela l'ennobliment de Jordi Pujol en reconeixement de la seva tasca durant la transició

amb plebees. Carles de Montoliu ha acceptat a desgrat que l'hereu de la corona espanyola, el príncep Felip, hagi festejat amb la model noruega Eva Sannum, una dona sense pergamins, circumstància que tampoc no agrada a la gran majoria de nobles. Per Armand de Fluvià, el príncep d'Astúries "té uns privilegis, com és el fet de poder ser l'hereu de la corona i viure dels pressupostos de l'estat, i això implica unes obligacions; per exemple, que no es pugui casar amb qui vulgui".

Els nostàlgics conserven l'últim signe de la noblesa com a estament: les corporacions nobiliàries. Al País Valencià subsisteixen la Mestrança de Cavalleria de València i la Reial Germandat del Sant Calze. La Maestrança, fundada l'any 1690 per ensenyar a muntar a cavall els fills dels nobles, agrupa l'aristocràcia valenciana que pugui demostrar fins a quatre generacions la noblesa de la seva família. Tot i aquestes condicions, entrar-hi depèn finalment d'una votació secreta entre els membres que exigeix unanimitat a favor del candidat. Paradoxalment, cap dels set nobles amb grandesa d'Espanya que viuen a València no pertany a la Maestrança, a diferència dels que viuen a Madrid.

Quant a la Reial Germandat del Sant Calze, el seu president, José Cruz Martínez de Vallejo, marquès de Villores, explica els requisits per ingressar-hi: "Ser catòlic, apostòlic, romà i acceptar plenament el magisteri de la Santa Es-

glésia Catòlica, tenir títol del regne legalment reconegut o pertànyer a algun dels ordes espanyols." "L'objectiu de la Germandat —continua— és donar culte i custòdia a la relíquia del Sant Calze que Nostre Senyor va fer servir al Sant Sopar, que tenim el privilegi de tenir a la nostra ciutat, a l'Església Metropolitana de València." Cruz Martínez reconeix que l'origen d'aquesta relíquia no està documentat fins l'any 1399, amb Martí l'Humà, però sosté que "hi ha molts indicis que mostren que es tracta del Sant Calze".

A Mallorca, des de 1955 funciona la Unió de la Noblesa de l'Antic Regne de Mallorca, hereva de la Confraria de Sant Jordi, d'origen medieval. Per entrar-hi cal ser un home o dona catòlic, "demostrar noblesa centenària de primer cognom i tenir una legitimitat i puresa de sang cristiana que es remunti a vuit besavis". El primer cap suprem de la corporació va ser Joan de Borbó; ara ho és l'actual rei, i la presidència l'ocupa Ferran de Villalonga, marquès de Casa Desbrull, un home influent a les Illes, president de La Caixa de Pensions de Balears i de la Creu Roja de Palma.

A Catalunya, els nobles poden estar integrats al Reial Cos de la Noblesa de Catalunya i al Reial Estament Militar del Principat de Girona, tot i que la institució més activa és l'Institut d'Estudis Nobiliaris de Catalunya, creat pel baró de l'Albi i que té com a objectiu posar a disposició dels estudiosos els arxius de famílies nobiliàries. Des de fa un temps, algunes nissagues estan cedint a l'Arxiu Nacional de Catalunya el seu fons documental. L'Institut va publicar l'any 1998 un repertori de títols nobiliaris, obra d'Armand de Fluvià, on es poden trobar tots els títols del Regne a Catalunya.

Aquest cens justifica l'origen de cada títol i anul·la els frauds. Falsejar un títol ja no és delictiu segons el nou Codi Penal, però amb aquest cens i amb l'Elenco, que es publica anualment per a tot Espanya, queden en evidència apòcrifs com el marquès de l'Albufera, el duc de Montserrat, el marquès d'Haro Unión o el Príncep Gran de Moctezuma, que es fa passar per descendent de Moctezuma II de Mèxic i va presentar falses credencials a la Generalitat de Catalunya.

Els nobles de casa. Dels 2.500 títols nobiliaris que hi ha a l'estat, Catalunya en concentra quatre-cents; València, un centenar, i les Illes, uns setanta. Alguns estan vacants per manca de descendents o perquè ningú no els ha reclamat. Els títols són, de major a menor importància, el de duc, marquès, comte i baró. La monarquia manté el privilegi d'atorgar-los, però és el Govern qui els reconeix, a través d'un decret. Avui, heretar un títol costa entre 100.000 i 900.000 pessetes, segons si és la transmissió directa o transversal (parents). Si el que es vol és rehabilitar un títol sense hereus coneguts des de fa anys, el cost és d'entre 600.000 pessetes i dos milions. Des de fa poc, el Ministeri de Justícia distribueix entre els nobles una targeta de plàstic, similar a una crèdit, amb el nom, el títol i la fotografia del titular. Aquest és l'únic privilegi que queda.

A Catalunya subsisteixen molt pocs títols antics. La majoria han anat a parar a cases castellanes i andaluses. L'actual duquessa de Cardona, per exemple, és madrilenya i el comtes d'Empúries i el de Santa Coloma viuen a Sevilla. Alguns títols inherents a l'hereu de la Corona espanyola són catalans: Felip de Borbó, a més de príncep d'Astúries, és príncep de Girona i de Viana, duc de Montblanc, comte de Cervera i senyor de Balaguer.

La noblesa valenciana té els seus orígens en els nobles catalans i aragonesos que es van traslladar a aquest territori durant els segles XIII i XIV. Posteriorment, moltes famílies valencianes van entroncar amb nissagues castellanes o van anar a viure a Madrid al llarg del segle XIX. La periodista María José Muñoz Peirats té previst publicar enguany un llibre amb alguns dels nobles més representatius que encara són al País Valencià, com la comtesa d'Altea, el marquès de Castellfort, la baronesa de Torres Torres, el marquès del Túria i el baró de Zafra.

També és valencià el títol del marquès de Tejares, que va heretar un cosí germà del líder fugaç del PSOE Joaquín Almunia. A un altre cosí germà li va correspondre el marquesat d'Almunia, i la germana de l'ex ministre socialista és marquesa consort de Gastanaga.

Els vestigis de la noblesa valenciana encara són presents als carrers de la Ciutat Vella del cap i casal. Dalt, una imatge interior del Palau de l'Escala. La fotografia gran és del Palau del Marquès de Campo, avui convertit en museu municipal.

A diferència del País Valencià, a les Illes no es van establir famílies de la vella noblesa catalana ni aragonesa. L'aristocràcia mallorquina ha estat molt condicionada per la insularitat. El mar la separava molt de la Corona d'Aragó i d'aquí que els títols estiguin en mans de poques famílies. Hi ha, però, un gran quantitat de noblesa no titulada. El gruix de títols foren otorgats els segles XVIII i XIX. Durant el segle XX no se'n van concedir.

Als Països Catalans, l'allau de títols prové dels darrers cent anys i han estat concedits pels Borbons. Alfons XII i Alfons XIII van ennoblir sobretot famílies de forta tradició industrial i financera, com el marquès de Casa Brusi (propietari i director del *Diari de Barcelona*), el comte de Güell (industrial i mecenes

d'Antoni Gaudí), el comte de Godó (fill del fundador de *La Vanguardia*), el comte de Caralt (industrial tèxtil), el baró de Terrades (alcalde de Barcelona i director gerent de l'Espanya Industrial) i el comte del Montseny (president de la Diputació de Barcelona i fundador de Caixa Catalunya). En una constant al llarg de la història, la monarquia ha recompensat la contribució al manteniment del poder.

La febre de títols s'estroncà amb la República, quan Alfons XIII es va veure obligat a fugir en vaixell per Cartagena i el nou govern abolí els títols i privilegis. Durant la Guerra Civil, molts aristòcrates van ser perseguits i van perdre les seves fortunes; alguns foren executats. Fins i tot va haver-hi famílies de volada, com alguns Güell, que passaven

misèries. La victòria de Franco fou celebrada per la immensa majoria de nobles, que veien en ell un restablidor de l'ordre i la porta per a la restauració monàrquica. No tots els nobles sabien que el príncep d'Astúries, Joan de Borbó, havia provat d'adherir-se als nacionals intentant travessar la frontera per Navarra per lluitar amb ells. Disfressat amb una granota blava i amb el nom fals de Juan López, va ser descobert i retornat a l'exili.

Franco, erigit en "*Caudillo de España por la Gracia de Dios*", es va atorgar la prerrogativa reial de concedir títols i va rehabilitar els ja existents, però va preferir canviar la cort de nobles per la dels eclesiàstics i els militars que li havien donat la victòria. Els oficials més propers a Franco afegiren un títol al seu cognom, com ara el duc de Mola i el

PÀG. 611 / JORDI MOREBA / EFE

marquès de Kindelán, a més del reconeixement a personalitats decisives, com el duc de Calvo-Sotelo, per haver estat "Protomàrtir de la Cruzada". Al comte de Barcelona, Franco només li va permetre exercitar-se com a rei per atorgar el ducat de Badajoz a la seva filla, la infanta Pilar. Els únics catalans que van rebre un títol de mans de Franco són part de la meritocràcia científica i empresarial de l'època: l'oftalmòleg Hermenegild Arruga (comte d'Arruga), l'enginyer Eduard Torroja (marquès de Torroja i avi de la cantant del grup Mecano, Ana Torroja) i el polític i empresari Joaquim Bau (comte de Bau).

Durant la dictadura, alguns monàrquics catalans van repartir la seva fidelitat entre el general i el successor legítim d'Alfons XIII, amb l'esperança d'aconseguir una segona restauració. Però l'anhel es va apagar al mateix ritme amb què ho feia el règim. L'actual vescomte de Güell recorda el seu oncle, Pedro Ybarra, explicant-li el canvi d'ambient amb què el públic noble i burgès del Liceu rebia Franco en la inauguració de la

temporada. Durant els anys quaranta, acabada la lluita i encetant-se l'ordre, l'escalfor dels aplaudiments es mantenia durant deu minuts. Als anys cinquanta, les rebudes s'anaven fent tèbies. Durant els seixanta, la temperatura dels aplaudiments va refredar-se i gairebé no es deixaven sentir.

Contra Franco. Amb esperança o sense, no es podrà dir que l'aristocràcia catalana no fos una de les més actives a l'hora de pressionar el franquisme per tal que fes un lloc a la monarquia. Pressionava, perquè els nobles ja no es passen la vida als camps de batalla; lluiten quan és imprescindible. Així que després de la Guerra Civil van tornar a l'estratègia de saló. Que els resultats de la diplomàcia són a llarg termini ho sabien, però els càlculs no parlaven de quaranta anys.

Una de les primeres hipòtesis vaticinava que la victòria aliada a la II Guerra Mundial portaria el canvi. Tot i que no passés així, després de la victòria de 1945 es van organitzar grups monàr-

quics, que distribuïen publicacions clandestines. Una de les revistes, *Avanzadillas Monárquicas*, la patrocinava una dona coneguda popularment com a duquesa de València, que també feia repartir fulletons de propaganda joanista; en una sola nit, els seus seguidors van arribar a repartir-ne quaranta mil. Algunes accions li van costar la presó.

A Catalunya, Josep Lluís Milà, actual comte del Montseny i pare dels periodistes Mercedes y Lorenzo Milà, va promoure *La Víspera*, un periòdic mensual publicat a partir de 1951 amb l'ajut del periodista Tristán La Rosa. El comte, que només va poder publicar vuit números, va ser condemnat a sis anys de presó, però les autoritats no van gosar fer-li complir la pena. El conspirador contra el règim era nét d'un alcalde de Barcelona i fill d'un president de la Diputació Provincial i fundador de Caixa Catalunya. A més, havia lluitat a la guerra amb els nacionals, des de caporal fins a pilot de caça. Els pocs dies que va passar a Jefatura els va poder dormir a casa. Avui, reconeix a la seva finca d'Esplugues de Llobregat (Barcelona) que "tenia les espatlles cobertes". "No hauria estat polític per part de Franco que em passés res", diu. El seu periòdic, que alternava la política i l'economia amb el rerefons de la monarquia, era un alè enmig d'un panorama periodístic dominat pel règim. La Vanguardia del comte de Godó era fidel a Franco com ho era a Madrid l'*Abc* del marquès de Luca de Tena.

Milà, a banda de pertànyer a grups clandestins en contra del totalitarisme, va ser un dels integrants del consell privat de Joan de Borbó a Estoril (Portugal), al qual també pertanyien catalans il·lustres. És el cas del medievalista Martí de Riquer —que als anys cinquanta va rehabilitar el Comtat de Casa Dávalos—, l'historiador, periodista i polític Ramon d'Abadal, Ramon Guardans —gendre de Cambó—, Joan Anton Maragall —oncle de Pasqual Maragall—, el banquer Lluís Valls Taberner —membre destacat de l'Opus Dei i president del Banco Popular— i el periodista Santiago Nadal, a més dels valencians Juan Colomina i Joaquín Muñoz Peirats. Muñoz va ser un dels pocs valencians fortament

El rei Joan Carles I ha concedit títol nobiliari a només quatre persones de Catalunya, una al País Valencià i cap a les Illes Balears

Iligats a Joan de Borbó, juntament amb els pares de l'actual marquès de Caceres, que estaven al servei de la casa dels comtes de Barcelona.

El segon comte del Montseny assegura que Catalunya "era més joanista que la resta d'Espanya, en part perquè estàvem més lluny del poder". Milà recorda que entre els membres del consell hi havia gent que es declarava monàrquica a Estoril i franquista a Espanya. Quan va esclatar la vena fletística de Franco i s'acabava el règim, davant la incertesa que s'obria, Milà va reunir al saló de casa seva, a Esplugues de Llobregat, els líders emergents dels partits polítics: Jordi Pujol, Joan Reventós, Anton Cañellas, Josep Maria Castellet, Francisco Sitjà i Jorge Reyes. Els va proposar reunir-se a Estoril amb Joan de Borbó per acostar-los al nou rei a través del seu pare. Uns van dir que sí allà mateix, d'altres van dir que ho havien de consultar amb el seu partit. Tot va quedar en res.

La lluita dels monàrquics catalans s'acabava amb l'abdicació de Joan de Borbó a favor del seu fill. Els nobles es resignaren a no tenir un Joan III i acceptaven el nou rei com un mal menor. L'enterrament del comte de Barcelona al Panteó de Reis d'El Escorial, a Madrid, en lloc del monestir de Poblet, on s'havia previst inicialment, va servir de desgreuge per a molts joanistes. Un d'ells, el baró de l'Albi, explica que es dona per satisfet amb la intenció de Joan Carles I que no hi hagi més primogènits amb el nom de Joan. D'aquesta manera es garanteix que cap més rei no serà entronitzat com a Joan III.

El nou rei d'Espanya ha fet un gir radical en la seva relació amb els nobles. Joan Carles I ha optat per distanciar-se'n, conscient que el retorn a la tradició cortesana del seu avi, Alfons XIII, podria afectar la reconciliació nacional.

"Avui dia és millor que no hi hagi corts, perquè la cort distancia més els reis del poble", diu la valenciana Maria Luisa de Piniés y Almunia, baronesa de La Linde. Eusebi Güell, vescomte de Güell, assegura que "el rei, amb molt bon criteri, ha relegat una mica la noblesa, per no tenir camarilles". En privat, però, molts estan dolguts amb el monarca perquè se senten menyspreats. El comte del Montseny afirma sense embuts: "Jo no estic en contra del rei actual, però n'estic al marge; el rei té un origen dolent, perquè la monarquia és hereditària. Si cal hi col·laboraré, però no aniré a buscar-lo."

El rei i els nobles. Joan Carles I acostuma a envoltar-se d'un seguici limitat, però es troba rodejat de selectes corts de temporada. A l'estiu, una cort mòbil inunda l'illa de Palma, per ser a prop del palau de Marivent. És una cort plebea i espontània, una mena de faràndula monàrquica on figuren només alguns pergamins catalans, com la marquesa de Vilanova i la Geltrú, Mercedes de Carandini. A l'hivern, el rei atreu una altra cort, la dels polítics sense títol, a l'estació d'esquí de Baquèira-Beret. Fins i tot el president Jordi Pujol s'hi deixa caure amb helicòpter, si el temps ho permet.

L'actual monarca ha atorgat títols als qui han prestat suport a la transició política i han legitimat la seva restauració monàrquica —"però no els qui es van sacrificar ajudant el seu pare", afegeix Armand de Fluvià—. Durant la transició, el rei va premiar franquistes reciclats. Un dels primers títols va anar a parar, l'any 1976, al president del Govern, Carlos Arias Navarro, que va ser elevat a marquès. El seu successor, Adolfo Suárez, va erigir-se en duc, i a Catalunya va caure un marquesat per al president de la Generalitat, Josep Tarradellas, el 1986.

Tot i les crítiques contra l'ennobliment d'un republicà, Tarradellas va acceptar el reconeixement com una compensació pels sacrificis familiars i personals de quaranta anys. El seu fill, que ara viu a França, no vol heretar el títol perquè el mèrit del seu pare és "intransferible".

A Catalunya, a més de Tarradellas, el rei ha fet nobles Joan Antoni Samaranch (marquès de Samaranch), com a president del Comitè Internacional Olímpic, José Manuel Lara (marquès de Pedrosa de Lara), per la seva tasca com a editor, i Salvador Dalí (marquès de Dalí de Púbol), pel seu art. Aquest títol és vitalici per desig del pintor. Cap mallorquí no ha estat distingit per Joan Carles I, i de València només s'ha distingit al músic Joaquín Rodrigo, marquès dels Jardins d'Aranjuez, títol que té ara la seva filla.

Alguns monàrquics creuen que l'atorgament de títols per legitimar la transició encara no ha acabat a Catalunya. El baró de l'Albi intenta promoure davant la Zarzuela l'ennobliment de Jordi Pujol, segons ha explicat a EL TEMPS. "Ens agradaria que a Pujol li donessin un títol nobiliari, seria el més lògic", diu el baró. Però recorda que "el rei, abans de donar un títol a algú, fa consultes privades per veure si l'acceptarà" i assegura que "la situació encara no s'ha donat". El comte del Montseny, que va conèixer Pujol durant la transició, reconeix "els mèrits" del president català i acceptaria de bon grat "un reconeixement com aquest", tot i no declarar-se convergent ni de lluny. El vescomte de Güell tampoc no s'hi oposaria. Els nobles no s'oposen a res que serveixi per perpetuar la institució. Aplaudiran un títol, si arriba.

La noblesa es resigna a perdre rellevància, però la monarquia encara és a temps de conservar-la. Una de les condicions serà mantenir l'esperit concedint títols, ja siguin molts o pocs. La pèrdua d'influència econòmica, social i política dels nobles és evident i els ha relegat a un segon pla. La majoria es conforma ara amb preservar el testimoni dels seus avantpassats. El futur es presenta incert.

Joan Corbera
Jordi Fernández